

NÅR GRØNLAND FÅR BESØG

Af Jørgen Felbo

Enhver, der har boet i Grønland eller rejst i Grønland, vil vide, at der ikke er ende på den gæstfrihed og disken-op, der møder en hos grønlændere og danskere. Den store gæstfrihed værdsættes naturligvis overordentligt af de besøgende, mens besøget står på, men med taknemligheden senere hen er det ofte så som så. Mange i Grønland kan tale med om det, når de senere får kendskab til, at deres gæster vel hjemkommet snakker til højre og venstre, ja endog skriver i aviserne om deres værtsfolks tøjlesløse forbrug og frådseri. Den slags virker forstemmende, men har hidtil ikke medført nogen begrænsning i den venlige modtagelse af besøgende i Grønland.

Men tiden er måske ikke desto mindre nu inde til, at spørgsmålet om de grønlandske sherryer, pindemadder og middagsselskaber tages op til en nærmere vurdering. Dels er der jo proklameret spareår i Grønland (se Erling Høeghs landsråds-åbningstale 1968), dels er den tid vel ikke fjern, da indførelse af moms eller direkte beskatning i Grønland vil gøre den udstrakte gæstfrihed i landsdelen til en endnu mere mærkbar økonomisk byrde, end den hidtil har været. Endelig synes der at være grund til at rejse det spørgsmål, om der ikke alt taget i betragtning er god anledning til at komme mere ned på jorden i Grønland i hele denne sag. Måske er man ved at nå dertil, at stor-gæstfrihed og stor-traktement i Grønland er noget, der ligefrem ventes eller kræves af de besøgende, og dermed er det blevet en belastning.

Hvad private gør eller ikke gør i relation til deres gæster i Grønland må jo være og forblive en privatsag. Det vil derfor være rimeligt alene at drøfte den praksis, der er skabt, når officielle delegationer eller personer, sommerrejsende eksperter og embedsmænd, udenlandske dignitarer o. s. v. aflægger besøg i Grønland. På disse områder er man efterhånden kommet så langt op, at navnlig de grønlandske byers og bygders ledende personligheder i sommertiden sukkende ser deres hjem omskabt til lidt i retning af luksuspensionater, alt mens deres pengepung lænses systematisk. Repræsentationsforpligtelsen gør sig jo efter skik og brug i dagens Grønland gældende langt uden for den meget snævre kreds, der har repræsentationstillæg. På samme måde er de grønlandske offentlige organer, f. eks. Landsråd og kommunalbestyrelser, ofte svært økonomisk belastet af gældende gæstfrihedspraksis. Pengene kunne ofte i det fattige Grønland være bedre anvendt end til middage og receptioner.

Grønland i festtøj.

Gjorde man sommerens udgifter op på disse områder, ville man komme til artige resultater.

Der er årsag til at tro, at det ville være sundt og ville blive følt som noget naturligt, at man kom ned på noget langt enklere, sparsommeligere og jævner i den givne sammenhæng. Hjerteligheden ville ikke få skår af den grund, og de besøgende ville formentlig få et sandere billede af landsdelens vilkår og status, end der nu er tale om. Hovedstammen i gæstfriheden, hvadenten det gjaldt fremmede ambassadører eller

politiske delegationer eller enkeltpersoner, kunne i al almindelighed og med passende undtagelser udmærket være jævne dagligdags og borgerlige modtagelser i danske og grønlandske hjem med husets børn med ved bordet og alle dagligdagens problemer inde på livet. Grønland ville på den måde præsentere sig som det, der er tale om, nemlig en fattig landsdel med store udbygnings- og udviklingsproblemer og ikke – som navnlig fremmede besøgende har kunnet fristes til at tro – en blomstrende oversøisk koloni med svære indtægter fra eksport, minedrift etc. Landsrådet kunne specielt i de proklamerede spareår gå i spidsen her og derved indgyde mod på det nye system hos kommuner og enkeltpersoner i landsdelen. Som landsrådsformanden citerede Thorkil Kristensen for tidligere: Det er ikke fint at være flot. Specielt ikke, når man slet ikke har råd til at være flot.

Ovenstående er ikke skrevet ud fra nogen som helst trang til at kræve puritansk optræden i Grønland, men alene ud fra den fornemmelse, at overdådigheden og repræsentationssystemet i Grønland i virkeligheden er ved at kamme over, sådan at det som nævnt føles som en byrde for mange deroppe. Man *har* imidlertid systemet, og det er svært at slå ind på en ny kurs, hvor meget man end måtte ønske det. Man vil jo også nødig stå tilbage hverken for nabo eller nabokommune. Så hvis en ny kurs ikke bliver almindeligt proklameret og godkendt og danner skole, er der næppe håb om en ændring, der virkelig slår igennem.

Lad de hyggelige kaffemikker komme til ære og værdighed igen. Lad de hjemlige middage, hvor det ikke er absolut nødvendigt med et eller flere glas ved kuverten, blive god tone. Og lad det store tam-tam blive de sjældne undtagelser, der netop derfor bliver desto mere værdsatte.

Løvrigt diskuteres der ofte bedst i den uhøjtidelige selskabelige ramme. Og det er dog værd at tage i betragtning, al den stund de fleste besøgende i Grønland er der på arbejdsrejser med det formål at kortlægge lokale forhold og problemer. Det har gennem årene vist sig, at hvor værtsfolk havde mod og mandshjerte til at byde på et enkelt, uformelt arrangement – friskfangede og friskkogte krabber fra køkken-gryden eller spegepøsemadder og en rype på køkkenbordet, blev stemningen mindeværdig og sammenkomsten aldrig glemt. Om børnene så kom ind i nattøj under seancen, gjorde ikke hyggen og fornøjelsen mindre. De fleste besøgende vil vel i virkeligheden helst have det på den måde, for disse sommermænd i Grønland er jo normalt jævne folk med et jævnt dagligliv i de hjemlige omgivelser. Og gad vist om ikke cocktail-trætte honoratiores vil slappe af også ved den form for gæsteri. Til syvende og sidst er jo netop den slags mennesker stoppet til kraveknappen med pindemadder hjemmefra og i deres daglige virke. Måske lider de af en heftig og galope-

Hverdagens Grønland.

rende, men aldrig tilfredsstillet trang til, når de er ude, at kunne løsne slipset, spise en håndmad og dicke-dikke værtindens børn og læse godnathistorie for dem. Selv ambassadører siges at være mennesker.

Et problem helt for sig, men ikke uden sammenhæng med det allerede nævnte, er selve tilrettelæggelsen af de officielle sommerrejser i Grønland. Meget tyder på, at den hidtidige praksis også her har overlevet sig selv. Specielt er det vel efterhånden et spørgsmål, hvor meget GRØNLAND de officielle besøgende får lært at kende. Naturen kan de naturligvis vanskeligt undgå at få ind på livet. Men også her betyder den megen helikopterflyvning, at indtrykkene bliver mere overfladiske, end de ville være blevet, hvis flere rejser blev henlagt til kystskibe eller måske helst en flerfold-duftende rejsebåd. Det, der imidlertid mangler i alt for høj grad på mange af de officielle ture, er kontakten med grønlændere og danskere på stedet, – de pågældende præsenteret i ro og mag og set og mødt midt i deres daglige arbejde og hverdag.

Det er nok så udbyttegivende og realistisk at træffe fiskeren i hans hjem eller på hans båd, arbejderen i fabrikken eller efter fyraften og bagermesteren i bageriet end at møde de pågældende som en hurra-råbende masse bag en afspærring eller at se dem i det pæne blå tøj ved en eller anden reception. Man skal se folk i deres hjem eller på deres arbejdsplads for at lære dem at kende. Og helst i det daglige kluns, for festtøjet har en tilbøjelighed til at snære og den hvide flip til at stramme og skabe unatur og opstiltethed.

Det er givet, at de her fremførte tanker ikke er fremmede for folk i Grønland i dag. Det er lige så givet, at der eksisterer en vis forventning om, at „noget må ske“ på det berørte område.

Adskillige har – tøvende – givet udtryk for, at det ville være lidt af en vederkvælgelse og til væsentligt merudbytte for gæsterne, hvis en nyorientering fandt sted. Tænk, siger de pågældende, om der blev udkastet planer for kommende top-officielle besøg i Grønland efter nye retningslinier. Det ville være den bedste start på en almindelig ny besøgspraksis i Grønland.

Og derefter fortæller man sig i de muligheder, der måtte ligge lige for. Grundideen kunne være den, foreslåes det, at kun ret få steder besøgtes på hver rejse. Til gengæld skulle rejsen, hvor forholdene talte derfor, filmes, og filmen distribueres til hele Grønland.

I almindelighed kunne en top-officiel rejse omfatte en by og dens distrikt og være baseret på indkvartering i egnede grønlandske eller danske hjem.

I byen kunne gæsterne mødes med arbejdere og skoleungdom, tale til dem og med dem og høre dem diskutere og orientere om deres specielle forhold og synspunkter. En hel eftermiddag til kaffeselskab på alderdomshjemmet ville kunne blive ufor-glemmeligt og udbyttegivende for alle deltagende.

Og fra byen kunne turen i motorbåd gå til en sommerfangstplads med deltagelse i den grønlandske sommers betagende teltliv og med glade og travle mennesker på

nærmeste hold. Der serveres ikke mere velsmagende mad end på en sådan sommerfangstplads. Og nogle dages ophold uden skelen til ur eller program ville give en fornemmelse af tidløsheden i det grønlandske landskab og friheden, som den ikke mere kendes i det moderne overregulerede samfund.

Turen kunne slutte i byen med en herlig, uformel tak-for-sidst-sammenkomst, dansemik til moderne og gammeldags toner og deltagelse af alle de mennesker, der havde været impliceret i besøget.

Blev sådant organiserede, uhøjtidelige „punkt-besøg“ hovedreglen, ville officielle vinterbesøg i Grønland også være til at gennemføre. Iøvrigt ville programmerne alt efter besøgsområdet og årstiden kunne byde på talrige variationsmuligheder, – men for rejserne i almindelighed ville det gælde, at de besøgende fik befolkningen i Grønland, danskere og grønlændere, helt ind på livet. Den røde afstandsgivende løber kunne så gemmes til de store, skelsættende officielle lejligheder med al den gallapragt, som man også elsker i Grønland.

Under de meget fornemme og fornemste besøg, som Grønland hidtil har fået, er Grønland ikke sig selv. Der er i realiteten tale om en lidt opstadset kulisseverden. Det måtte kunne ændres, ligesom de i begyndelsen omtalte besøg på lavere plan måtte kunne bringes ind i fornuftigere rammer. Ingen kan have noget imod, at en by benytter et besøgs anledning til oprydning og forskønnelse, så lidt som nogen undres over, at husmoderen gør lidt ekstra rent, når der ventes gæster i hjemmet. Men besøg, der trods al god vilje fra alle implicerede dog i hovedsagen bliver til officielle velkomsttaler, taktfast marcheren af Tordenskjolds soldater til receptioner og bitter vrinsken bag klipperne af de ikke-indbudte, mens hovedmassen af befolkningen og de besøgende kun ser spredte glimt af hinanden, har næppe mere en funktion.

Under et fornemt udenlandsk besøg i Karthoum blev der efter sigende til ære for hædersgæsten opført en række danse på stadens friluftsnationalteater. Hver egn i Sudan var repræsenteret ved sine danse. Her skulle den fremmede gæst virkelig se alle rigets provinser præsenteret. Natteluften var vidunderlig, dansene vel værd at se på, og de optrædende piger i alle henseender aimable. Ak, men de var – fortælles det – hver og en udrustet med barmholder for at det dog kunne markeres, at man kendte til ordentlige sæder og skikke, – (og visse ikke, fordi pigerne behøvede at få figuren fra Duzaine Hansen).

Forklædningen, så vel ment den var, skal have skabt nogen græmmelse hos netop de beskuere, til hvis ære den var anlagt.

Det går besøgende i Grønland på samme måde, – dog her at forklædningen er hele den repræsentationsmæssige og programlægningsmæssige forklædning, man stikker Grønland i, når fint folk ventes på besøg.